

Nr 177.

Av herr **Julin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk m. m.

Inom generalpoststyrelsen finnas för närvarande 13 befattningshavare inom 15:e lönegraden, nämligen 7 sekreterare, 1 kamrer, 2 intendent och 3 förste aktuarier.

Generalpoststyrelsen har vid behandling av ärendet om revision av dessa tjänsters placering å lönegradsskalan framhållit:

»att sekreterarna hos styrelsen i allmänhet innehade mera krävande befattningar än sekreterare i andra verk, att deras befattningar i själva verket närmade sig byrådirektörsbefattningar samt att en sådan ställning måst tilldelas sekreterarna berodde därpå, att antalet byråchefer, som handlade andra ärenden än postsparbanksärenden, nu vore detsamma som för fyrtio år sedan, oaktat postverket under denna tid utvecklats oerhört.»

På denna grund hemställde generalpoststyrelsen, att 6 dess sekreterare, 1 dess intendent (förrådsintendenten) och 1 dess förste aktuarie (statistikern) måtte uppflyttas i högst 16:e lönegraden.

Kungl. Maj:t har i prop. nr 2 till 1925 års riksdag föreslagit (sid. 12), att 4 av generalpoststyrelsens sekreterare uppflyttas i 16:e lönegraden, nämligen de båda sekreterarna för personalärenden och för trafikärenden å första byrån, sekreteraren för internationella ärenden å tredje byrån och sekreteraren å fjärde byrån.

Sedan jag erfarit, dels att förrådsintendentens uppflyttning stött på ett hinder, som inom viss tid lärer vara undanröjt, dels att statistikerns uppflyttning blivit föremål för annan riksdagsmans motion, vill jag i det följande allenast uppehålla mig vid de två sekreterare hos generalpoststyrelsen, vilka icke blivit medtagna i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen sekreteraren å generalpoststyrelsens andra byrå och reglementssekreteraren å tredje byrån.

Departementschefen angiver, att för här ifrågakvarande uppflyttningar böra följas »samma grunder som tillämpats beträffande den allmänna civilförvaltningen» vid behandling av motsvarande ärende. Dessa grunder återfinnas i propositionen nr 1 Utg., där å sid. 7 inom avdelning II vederbörande departementschef knäsatte, vad civilförvaltningens lönenämnd anfört, och som finnes refererat å propositionsavdelningens föregående sidor 4 (sista raden) och 5. Därpå fordras för uppflyttning *antingen* att vederbörande tjänsteman innehade

ställning som byråchefs närmaste man, särskild teoretisk utbildning och föredragningskyldighet med ledamots ansvar i vederbörande verkstyrelse eller att vederbörande tjänst med hänsyn till särskilda kvalifikations- och krävande arbetsuppgifter vore att anse såsom fullt jämförlig med ovan angivna befattningshavares tjänster.

Vad då först angår *sekreteraren å generalpoststyrelsens andra byrå* (kamerala och industriella ärenden) är denne byråns kanslichef, men är icke byråchefs närmaste man, enär som chef för byråns vidlyftiga kassaväsen och internationella avräkningsförfarande en byrådirektör (18:e lönegraden) är placerad å byrån. Andra byråns kansli är mycket omfattande, och den omständigheten, att byrån är uppdelad på olika avdelningar, en kassaavdelning, huvudförråden av statsstämplar och frankotecken, en revisionsavdelning och en industriavdelning (under förrådsintendenten), förminskar icke kansliets arbete utan snarare tvärtom, enär de olika avdelningarnas vidlyftigare skriftväxling handlägges av det under sekreteraren sorterande kansliet. Där handläggas också alla ärenden om fastigheters förvärv, bebyggande och skötsel, ett område av poststyrelsens verksamhet, som på sistone nått betydande omfattning. Redan ledningen av detta kansli kräver särskilda kvalifikationer av sekreteraren och måste räknas som en arbetsuppgift av betydande mått. Därtill kommer emellertid, att en högst omfattande föredragningskyldighet åvilar sekreteraren beträffande betydande grupper av ärenden, detta gäller exempelvis alla sjukvårdsfrågor, ansökningar om ålderdomsunderstöd av postmedel, frågor om traktamentsersättning, framställningar om flyttningsbidrag och ärenden om postverkets telefonabonnemang. De största krav på omdömesförmåga ställas vid dessa ärendens handläggning på sekreteraren, och hans ansvarsfulla ställning är klar för en var, som vet, hur vittgående konsekvenser ofta de avgöranden få, som träffas särskilt i sjukvårds- och understödsfrågor.

Jag är förvissad om, att av den efterprövning, jag genom denna motion begär att riksdagen måtte verkställa, skall framgå att denna sekreterartjänst tillfullo är berättigad till placering i 16:e lönegraden.

Beträffande *reglementssekreteraren* å generalpoststyrelsens tredje byrå föreligga ett flertal offentliga uttalanden, vilka jag i detta sammanhang anser nödigt beröra.

I skrivelse den 2 oktober 1924 till Kungl. Maj:t har kommunikationsverkens lönenämnd hemställt, att bland annat tre sekreterartjänster vid postverket måtte upptagas i 16:e lönegraden. De sålunda till uppflyttning föreslagna tjänsterna äro desamma som av 1923 års postkommitterade i dess den 31 maj 1923 angivna utlåtande ifrågasattes förändrade till förste sekreterarbefattningar. Lönenämnden relaterar även sistnämnda utlåtande i vad det avser nu ifrågasvarande tre tjänster. I detta sammanhang omnämnde emellertid postkommitterade även den sekreterartjänst, vilkens innehavare handlägger alla ärenden om utarbetande av reglementen och instruktioner samt deras vidmakthållande

och vilken »måste äga en ingående och omfattande kännedom om postteknikens alla detaljer». (Reglementssekreteraren.) Att 1923 års postkommitterade icke ifrågasatte uppflyttning i lönegrad av denna sekreterartjänst, måste anses bero på en missuppfattning. Kommitterade erinra om att generalpoststyrelsen år 1918 gjort det uttalande, att med de förutsättningar hos innehavaren, som denna specialbefattning fordrade, ett personalbyte någon gång kunde bliva önskvärt. Styrelsen ansåg därför, att tjänsten borde placeras i en något lägre tjänstegrad än dåvarande sekreterare hos styrelsen. Under anmärkta förhållanden ansågo kommitterade någon ändring av tjänstens ställning icke kunna ifrågakomma. Nu förhåller det sig emellertid så, att styrelsen föreslog en postmästartjänst av högsta klass och att innehavare av dylik tjänst då visserligen stod lägre än sekreterare, men hade samma slutlön. Meningen var endast, att, såsom generalpoststyrelsen också uttryckligen framhöll, innehavaren av den tjänst varom nu är fråga, skulle »utan ändring av tjänsteställning» kunna övergå till lokalförvaltningen. Då sedermera förslag uppkom om inrättande av överpostmästartjänster, framhöll också generalpoststyrelsen eftertryckligt, att den nya tjänsten i generalpoststyrelsen borde ställas i samma lönegrad som överpostmästare. Att styrelsen icke ansåg befattningens vikt eller kvalifikationerna för tjänsten motivera en lägre ställning för innehavaren än för sekreterare, framgår också därav, att generalpoststyrelsen i sin skrivelse till lönenämnden den 29 augusti 1918 framhöll, att göromålen å befattningen bleve »fullt ut så krävande som någon sekreterartjänst». Det verkliga förhållandet är således, att tjänsten sattes lägre än generalpoststyrelsen avsett. Här kan således anses föreligga ett fall, då det bör vara tal om att, såsom lönenämnden uttrycker sig, »avhjälpa orättvisor».

I proposition till 1919 års lagtima riksdag anförde vederbörande departementschef om nu ifrågavarande, då föreslagna sekreterartjänst bland annat följande: »På innehavaren av denna nya befattning bör med hänsyn till beskaffenheten av de göromål, som skola åligga honom, ställas fordran å sådan erfarenhet och omdömesförmåga beträffande den praktiska posttjänsten som vinnes genom lång tjänstgöring inom olika tjänstegrader vid lokalförvaltningen». Det är obestridligt att här är fråga om en specialtjänst i poststyrelsen. Tjänsten bör så att säga vara toppen på en mångsidig tjänstgöring i lokalförvaltningen, varjämte å innehavaren måste ställas stora fordringar beträffande förmågan att bedöma, huruvida alla de mångskiftande föreskrifter, som reglera posttjänsten, äro ur alla synpunkter de möjligast bästa. Han bör ock, med iakttagande av den strängaste kritik gentemot både andras och egna förslag, kunna vidtaga erforderliga förbättringar. Det är icke heller för mycket att säga, att man har reglementssekreterarens initiativ att tacka för flera för postverket och allmänheten viktiga reformer.

Det finnes intet statens verk, som kommer i så intim beröring med allmänheten som postverket. Det gäller att taga hänsyn till icke blott ämbetsverken

och de större affärsfirmorna utan även till den stora del av befolkningen, som icke ens kan ifylla den enklaste blankett. Ett väl ordnat författningsväsende är av den största betydelse och förhindrar störningar mellan allmänheten och postverket. Det är därför av den allra största vikt, att den tjänst, på vilkens innehavare författningarnas utarbetande vilar, gives en sådan ställning, att den blir lockande för de bästa förmågorna på området.

Angående omfattningarna av reglementsarbetet inom postverket behöver endast erinras om poströrelsens skiftande art: brev försändelser av olika slag, paket, rekommendation, assurans, postförskott, inkassering, stämpelförsäljning, kronoskatteuppbörd, utbetalning av folkpensioner, postsparbank och postgirorörelse. Tar man så i betraktande att de personer, som inom postverket skola taga befattning med alla dessa rörelsegrenar, hava mycket skiftande utbildning eller — vad poststationsföreståndare och lantbrevbärare beträffar — sakna all postal utbildning, så ligger det i öppen dag, att reglements författandet fordrar icke blott ingående postal praktisk erfarenhet utan även stor omdömesförmåga. Dessutom ställer själva utformandet av föreskrifterna stora fordringar på reglements författaren. Man må även ihågkomma att de tolkningar och föreskrifter, som meddelas, ofta bliva av den största betydelse för den korresponderande allmänheten. Beträffande nu ifrågavarande tjänst kan man således om någonsin tala om »särskilda kvalifikationer och krävande arbetsuppgifter».

På grund av de ändringar ifråga om arbetsfördelning m. m., som dels redan inträtt genom postsparbankens inordnande i postverket, dels kan tänkas inträda på grund av 1923 års postkommitterades förslag och genom postgirorörelsens införande, har icke under senare åren utarbetats någon ny arbetsordning för generalpoststyrelsen. Reglementssekreterarens arbetsområde är därför icke reglerat. I ett stort antal fall har det emellertid ansetts lämpligt att uppdraga åt ifrågavarande tjänsteman att föredraga särskilda omfattande ärenden. Om man tar hänsyn till den mångfald av detaljspörsmål, som måste tagas i överbäggande vid utarbetandet av en allmän poststadga, ett postreglemente eller en instruktion för poststationsföreståndare, så måste det anses såsom slöseri med tid, om ännu en person skall, för att föredraga ärendet, »läsa in» ett sådant mål. Det enda praktiska lärovet är väl vara, att den som är fullt inne i ett sådant ärendes alla detaljer också föredrager ärendet i styrelsen. Då detta också i viktiga fall äger rum, är reglementssekreterarens föredragsningsskyldighet av stor betydelse.

I sitt underdåniga utlåtande har lönenämnden bland annat uttalat den mening, att det vore av vikt, att klargöra, huruvida det kunde anses sakligt befogat samt ur organisatorisk synpunkt lämpligt och genomförbart att genom uppflyttning av vissa befattningar inom de olika verkstyrelserna rubba det vid den senaste löneregleringen fastställda förhållandet mellan å ena sidan befattningar inom vederbörande verkstyrelse och å andra sidan jämställda eller nära

stående befattningar vid de olika lokalförvaltningarna. Ur sålunda anförd synpunkt bör intet vara att erinra mot författningssekreterartjänstens uppflyttning till åtminstone 16:e lönegraden. Befattningen är en typisk specialtjänst, vartill motsvarighet saknas såväl inom postverket som inom övriga kommunikationsverk. En uppflyttning av tjänsten kan således icke medföra några som helst konsekvenser. En löneförhöjning kan i detta fall anses direkt föranledd av »nödvändigheten av att på en särskild punkt åstadkomma rättelse i ett rådande missförhållande». Det vore endast att giva tjänsten den plats på löneskalan, dit den enligt generalpoststyrelsens redan vid tjänstens inrättande uttalade mening bort placeras. Befattningen bör, såsom förut sagts, intaga en sådan ställning, att den lockar de bästa förmågorna inom lokalförvaltningen och att icke alltför täta ombyten behöva ifrågakomma. Den tjänsteman, som skall med en på egen erfarenhet och sakkunskap bildad uppfattning upptaga till granskning de förslag och spörsmål, som framställas av lokalförvaltningens tjänstemän i alla grader från överpostmästare och nedåt, bör icke intaga lägre tjänsteställning än överpostmästares. Det är icke möjligt att styrelsens ledamöter kunna intränga i alla de konsekvenser som må bli följden av ett beslut i en till synes kanske oviktig detaljfråga: man måste följa reglementssekreterarens mening och denne får därför också bära ansvaret. Detta blir en följd även av det förhållandet, att inom generalpoststyrelsen finnas endast få personer, vilka »passerat graderna» inom förvaltningen.

Det med ifrågavarande befattning »förenade arbetet och ansvaret» i och för sig motiverar därför till fulla befattningens uppflyttning till åtminstone 16:e lönegraden.

På grund av vad sålunda anförts, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte bestämma, att av sekreterartjänsterna hos generalpoststyrelsen skola uppflyttas från nuvarande 15:e till 16:e (nya 26:e) lönegraden (utöver de tjänster som av Kungl. Maj:t föreslagits) jämväl sekreterartjänsten å andra byrån och reglementssekreterartjänsten å tredje byrån.

Stockholm den 24 januari 1925.

Teodor Julin.

